

Πρόγραμμα ανταλλαγής περιοχών άνθρακα της ΕΕ

Ανταλλαγή μεταξύ Δυτικής Μακεδονίας (ΕΛ) και Στάρα Ζαγόρα (ΒΓ)

exchangeEU

Σχετικά με το πρόγραμμα ανταλλαγής ΕΕ

Το exchangeEU είναι το πρόγραμμα ανταλλαγών για περιοχές άνθρακα, λιγνίτη, τύρφης και σχιστόλιθου πετρελαίου (άνθρακα+) που βρίσκονται σε μετάβαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Το πρόγραμμα αποτελεί μέρος της πρωτοβουλίας Coal Regions in Transition (CRiT) και υλοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για επιτάχυνση μιας δίκαιης ενεργειακής μετάβασης με χαμηλές εκπομπές άνθρακα στην Ευρώπη, το ExchangeEU διευκολύνει τη συνεργασία και την ομότιμη μάθηση μεταξύ των περιοχών άνθρακα+ της ΕΕ για την προώθηση της εφαρμογής των στρατηγικών για τη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση. Ο βασικός στόχος είναι να υποστηριχθούν οι περιφέρειες άνθρακα+ της ΕΕ για να απελευθερώσουν τα ενεργειακά τους συστήματα, προστατεύοντας παράλληλα τους εργαζόμενους και τις κοινότητες μέσω της οικονομικής διαφοροποίησης και της τεχνολογικής καινοτομίας. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, οι συμμετέχουσες περιφέρειες ανταλλάσσουν εμπειρίες και εργάζονται από κοινού για να ξεπεράσουν τις τρέχουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στις διαδικασίες τους για δίκαιη μετάβαση. Ως εκ τούτου, το exchangeEU ανοίγει τον δρόμο για τη δημιουργία ενός ευρέος δικτύου επαγγελματιών.

Επιλέχθηκαν να συμμετάσχουν **18 περιφέρειες άνθρακα+** σε μεταβατικό στάδιο.

η διαδικασία αντιστοίχισης είχε ως αποτέλεσμα **8 ανταλλαγές**, συμπεριλαμβανομένων 4 ζευγών περιοχών και 4 τριγώνων περιοχών.

οι συμμετέχουσες περιφέρειες αντιπροσωπεύουν συνολικά **12 κράτη μέλη της ΕΕ**: Βουλγαρία, Τσεχία, Εσθονία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία.

Ανταλλάξτε τους ακρογωνιαίους λίθους

Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2021:
Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων και εικονική συνεδρία pre-matchmaking

Φεβρουάριος – Μάρτιος 2022:
Αξιολόγηση, επιλογή και αντιστοίχιση

Μάιος – Ιούλιος 2022:
Συνδημιουργία της ατζέντας και της οργάνωσης

Ιούλιος – Οκτώβριος 2022: Αξιολόγηση και προβληματισμοί σχετικά με τα διδάγματα

Προώθηση

Αίτηση

Αξιολόγηση

Έναρξη κυκλοφορίας

Προγραμματισμός

Υλοποίηση

Παρακολούθηση

Ιανουάριος 2022: Υποβολή ατομικών ή κοινών αιτήσεων

Απρίλιος 2022: Επακόλουθες κλήσεις και εναρκτήρια

Ιούνιος – Οκτώβριος 2022: Επισκέψεις μελέτης

Προφίλ περιοχών

Προς μια δίκαιη μετάβαση μακριά από τον άνθρακα+

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη μετριασμού των εκπομπών άνθρακα με μεγαλύτερο εύρος και ρυθμό, οι περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας (Ελλάδα) και της Στάρα Ζαγόρα (Βουλγαρία) είναι αποφασισμένες να εγκαταλείψουν σταδιακά την εξόρυξη άνθρακα και την παραγωγή ενέργειας με βάση τον άνθρακα. Η Ελλάδα σχεδιάζει να καταργήσει σταδιακά τον άνθρακα το αργότερο έως το 2028 και η Βουλγαρία έως το 2038.

ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ΕΛ)

Κατάσταση σταδιακής κατάργησης του λιγνίτη

Κατάσταση Δίκαιης Ενεργειακής Μετάβασης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Σχέδιο Δίκαιης Μετάβασης (TJTP) της Ελλάδας τον Ιούνιο του 2022. Το TJTP περιλαμβάνει τρία Σχέδια Ανάπτυξης Just Transition για τρεις ελληνικές περιφέρειες. Για τη Δυτική Μακεδονία ο κύριος στόχος είναι η μετατροπή της περιοχής σε κόμβο καθαρής ενέργειας για την προσέλκυση επενδύσεων. Ο μετασχηματισμός χωρίζεται σε έξι πυλώνες ανάπτυξης:

1. Ενίσχυση και προώθηση της επιχειρηματικότητας
2. Ενεργειακή μετάβαση και κλιματική ουδετερότητα
3. Προσαρμογή χρήσεων γης στα λιγνιτικά πεδία και προώθηση της κυκλικής οικονομίας.
4. Just Transition
5. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας
6. Τεχνική βοήθεια

ΣΤΑΡΑ ΖΑΓΟΡΑ (BG)

Κατάσταση σταδιακής κατάργησης του λιγνίτη

Κατάσταση Δίκαιης Ενεργειακής Μετάβασης

Η Βουλγαρία επεξεργάζεται επί του παρόντος τρία TJTP για τις περιοχές της με τη μεγαλύτερη ένταση άνθρακα – το Pernik, το Kyustendil και το Stara Zagora.

Το TJTP για τη Στάρα Ζαγόρα αναμένεται να οριστικοποιηθεί τους επόμενους μήνες. Βασίζεται σε τρεις στρατηγικές διαστάσεις:

1. Βιομηχανία για λύσεις βιώσιμης ενέργειας
2. Κοινωνική υποστήριξη και στήριξη της απασχόλησης
3. Διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας

¹ 4.500 απασχολούνται άμεσα στην εξόρυξη άνθρακα και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Άλλοι 11.000 έως 11.500 απασχολούνται έμμεσα στον τομέα της καλής προμήθειας και υπηρεσιών.

Κύριες προκλήσεις

- Λόγω πολλών δεκαετιών εξόρυξης λιγνίτη, οι περιοχές έχουν εγκλωβιστεί σε τεχνολογίες και υποδομές έντασης υδρογονανθράκων. Οι προσπάθειες στροφής προς τα υποκατάστατα μηδενικών εκπομπών και άλλους οικονομικούς κλάδους αποδεικνύονται δύσκολες.
- Οι περιφέρειες αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές αδυναμίες, όπως η αύξηση της ανεργίας, η διαρροή

εγκεφάλων λόγω έλλειψης εναλλακτικών λύσεων στη βιομηχανία άνθρακα, χαμηλή διαφοροποίηση μοντέλων παραγωγής και χαμηλά ποσοστά καινοτομίας.

- Οι ντόπιοι πολίτες εξακολουθούν να μην έχουν επίγνωση σχετικά με τις μακροπρόθεσμες συνέπειες των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη μελλοντική τους ζωή. Αυτό καθιστά ακόμη πιο δύσκολη την επιτυχή αύξηση της συμμετοχής τους στη διαδικασία Just Transition.

Εστίαση θεμάτων

Διακυβέρνηση και στρατηγική μετάβασης

Η Ελλάδα ήταν μια από τις πρώτες χώρες που οριστικοποίησε το TJTP της, το οποίο εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του 2022. Η Stara Zagora, από την άλλη, βρίσκεται ακόμη στη διαδικασία σύνταξης του TJTP της. Έτσι, η βουλγαρική περιοχή ήθελε να μάθει από την εμπειρία των Ελλήνων για το πώς να αναπτύξει με επιτυχία το TJTP από την ιδέα μέχρι την τελική πρόταση.

Κοινωνικός ιστός και κοινότητα

Η αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού για την ανάγλυπη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων παραμένει μεγάλη πρόκληση για τις τοπικές αρχές της Δυτικής Μακεδονίας και της Στάρα Ζαγόρα. Ως εκ τούτου, η ανταλλαγή αποτέλεσε μια καλή ευκαιρία για να σκεφτούμε από κοινού στρατηγικές και δραστηριότητες να αυξήσει τα επίπεδα εμπλοκής των πολιτών επί τόπου.

Εκπαιδευτική επίσκεψη στη Δυτική Μακεδονία

Για να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τα κεφάλαια της JT σε τοπικό επίπεδο, η Δυτική Μακεδονία και η Στάρα Ζαγόρα αντάλλαξαν πρακτικές συμβουλές για τον τρόπο επεξεργασίας και υποβολής στοχαστικών και μετασχηματιστικών TJTP για να ξεκλειδώσουν την υποστήριξη στο πλαίσιο του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης (JTM). Οι εκπρόσωποι της Δυτικής Μακεδονίας έδωσαν μια επισκόπηση του τρόπου απόδοσης ενός TJTP με επιτυχία, περιγράφοντας τέσσερα κύρια δομικά στοιχεία: Πρώτον, μια σαφή περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας. Δεύτερον, μια διεξοδική αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων στις πληγείσες περιοχές. Τρίτον, έναν λεπτομερή χάρτη όλων των εταίρων και των ενδιαφερομένων που εμπλέκονται στη διαδικασία JT. Τέταρτον, μια στρατηγική παρακολούθησης που περιλαμβάνει κατανοητά μέτρα αξιολόγησης και δείκτες.

Οι εκπρόσωποι από τη Στάρα Ζαγόρα άδραξαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν το προσχέδιό τους για το TJTP το οποίο βασίζεται σε δύο στρατηγικούς πυλώνες: πρώτον, τη δημιουργία διαπεριφερειακών κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης για τους εργαζόμενους στον άνθρακα για την αντιμετώπιση της ανεργίας, δεύτερον, να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις από τον ιδιωτικό τομέα με στόχο τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας. Στη συνέχεια εντοπίστηκαν ευκαιρίες για βελτίωση. Σημαντικό για την αξιολόγηση της επιτυχίας των δραστηριοτήτων, πρέπει ακόμη να συμπεριληφθούν στο σχέδιο ποσοτικοί και ποιοτικοί δείκτες. Ένα άλλο ενδιαφέρον μέτρο που αναφέρθηκε ήταν η εκπόνηση ενός «χάρτου δεξιοτήτων» που θα πραγματοποιούνταν ιδανικά από συνδικάτα και περιφερειακές οργανώσεις εργοδοτών για τον προσδιορισμό των δεξιοτήτων του τοπικού εργατικού δυναμικού, δίνοντας έτσι στις τοπικές αρχές σαφέστερες οδηγίες σχετικά με τα προγράμματα επανεκπαίδευσης.

Εκτός από τη συζήτηση καλών πρακτικών που σχετίζονται με την ανάπτυξη ισχυρών TJTP, η ομάδα αντάλλαξε επίσης ιδέες για το πώς να ενθαρρύνει πιο ουσιαστικές και πολυάριθμες ευκαιρίες συμμετοχής για τους πολίτες που επηρεάζονται από τη σταδιακή κατάργηση του άνθρακα. Κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίας καταγισμού ιδεών συγκεντρώθηκαν διάφορα μέτρα, για παράδειγμα, για την έναρξη ανοιχτού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, για την αύξηση της κρατικής χρηματοδότησης για προγράμματα υποστήριξης ευπαθών ομάδων ή για ενημέρωση των τοπικών επιχειρήσεων και του εργατικού δυναμικού σχετικά με νέες επενδύσεις και ευκαιρίες απασχόλησης.

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (ΕΛ)

Ρόλοι	Επίσκεψη στην περιοχή	Περιοχή φιλοξενίας
Εμπλεκόμενοι κύριοι παράγοντες	Ερευνητικό ίδρυμα, περιφερειακές αρχές	
Κοινές πληροφορίες	Προετοιμασία του TJTP, των ενεργειακών κοινοτήτων και της έξυπνης γεωργίας	

ΣΤΑΡΑ ΖΑΓΟΡΑ (BG)

Ρόλοι	Επίσκεψη στην περιοχή	Περιοχή φιλοξενίας
Εμπλεκόμενοι κύριοι παράγοντες	Εκπρόσωποι περιφερειακών αρχών, περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ανάπτυξης	
Κοινές πληροφορίες	Προετοιμασία του TJTP, εμπλοκή των ενδιαφερομένων	

Επίσκεψη στο υπαίθριο ορυχείο της Φλώρινας στη Δυτική Μακεδονία.
Φωτογραφίες από Besa Maraj και Janina Grimm-Huber

Μαθήματα

- ✓ Τα δεδομένα είναι βασικά: Το TJTP θα πρέπει να αναπτυχθεί με βάση υψηλής ποιότητας, ανεξάρτητη και αντικειμενική ανάλυση δεδομένων για την κατάλληλη αξιολόγηση των προκλήσεων και των ευκαιριών για την υλοποίηση έργων JT σε (πρώην) περιοχές εξόρυξης άνθρακα.
- ✓ Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση πρέπει να ενσωματωθούν στο TJTP: Το σχέδιο θα πρέπει να παρακολουθείται και να αξιολογείται μέσω ουσιαστικών συνεργασιών

που εμπλέκουν όλους τους ενδιαφερόμενους σε μια ανοιχτή, χωρίς αποκλεισμούς διαδικασία.

- ✓ Όλοι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία μετάβασης: Κρίσιμη για μια επιτυχημένη και δίκαιη ενεργειακή μετάβαση είναι η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στις διαδικασίες σχεδιασμού για μια δίκαιη ενεργειακή μετάβαση, η διαφάνεια της πολιτικής δέσμευσης και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην τοπική κοινότητα.

Πρακτικές συστάσεις

- + **Ανάπτυξη ενός ζωντανού οικοσυστήματος νεοφυών επιχειρήσεων ως κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της δημιουργίας θέσεων εργασίας:** για να προσελκύσουν νεοφυείς επιχειρήσεις και μικρές εταιρείες τεχνολογίας σε πρώην περιφέρειες άνθρακα, οι τοπικές και περιφερειακές δημόσιες αρχές πρέπει να επενδύσουν και να συνεργαστούν στενά με πανεπιστήμια και ερευνητικούς φορείς. Ταυτόχρονα, πρέπει να δημιουργήσουν υποδομές για να εξασφαλίσουν μελλοντική ανάπτυξη και να διατηρήσουν ένα τοπικό εργατικό δυναμικό με υψηλή κατάρτιση.

- + **Υποστήριξη ενεργειακών κοινοτήτων:** οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην παροχή πρόσβασης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για τις ομάδες της κοινωνίας που πλήττονται περισσότερο. Για να διευρυνθεί η δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων, πρέπει να αρθούν τα διοικητικά εμπόδια και να δημιουργηθούν συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέσα για τις ενεργειακές κοινότητες.

- + **Προσδιορισμός και ανάπτυξη νέων συμμετοχικών προσεγγίσεων:** Η συμμετοχή είναι κάτι περισσότερο από την εκτέλεση εκστρατειών επικοινωνίας. Για να προωθηστεί πραγματικά η συμμετοχή των πολιτών, επεκτείνετε το χαρτοφυλάκιο δραστηριοτήτων σας σε ένα ευρύτερο φάσμα συμμετοχικών εργαλείων, όπως διάλογοι πολιτών ή συναντήσεις με ενδιαφερόμενα μέρη.

«Το πρόγραμμα ανταλλαγής ΕΕ είναι ένας πολύ καλός τρόπος για τη διερεύνηση μιας περιοχής που αντιμετωπίζει παρόμοιες προκλήσεις δίκαιης μετάβασης και σταδιακής κατάργησης του άνθρακα. Η άμεση επαφή με τους τοπικούς ενδιαφερόμενους μας επέτρεψε να εμβαθύνουμε στο θέμα και να διευρύνουμε το όραμά μου για τις προκλήσεις που όλοι παρατηρούμε».

Sofia Savona, Περιφερειακή Υπηρεσία Οικονομικής Ανάπτυξης, Stara Zagora, Βουλγαρία

«Αυτό που μου άρεσε περισσότερο στην ανταλλαγή μας ήταν να μοιραζόμαστε τις γνώσεις μας για μια ποικιλία θεμάτων και τη δικτύωση με διαφορετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, που ελπίζουμε ότι θα οδηγήσει σε μακροπρόθεσμες συνδέσεις και μια επικείμενη συνεργασία που μπορεί να επιταχύνει τη μετάβαση της καθαρής ενέργειας στις περιοχές μας».

Κωνσταντίνα Τογκαρίδου, Digital Communication Network Global, Ελλάδα

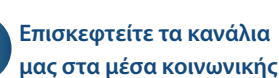
Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας

Επισκεφθείτε τον ιστότοπο της πλατφόρμας Just Transition

Εγγραφείτε στο ενημερωτικό μας δελτίο

Επισκεφτείτε τα κανάλια μας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Το exchangeEU αποτελεί μέρος της Πρωτοβουλίας για τις Περιφέρειες Άνθρακα σε Μετάβαση (CRIT)